

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2008-2009

26 maart 2009

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**– van de dames Els Van Weert en Helga Stevens
en de heren Rudi Daems, Dirk De Cock en Bart Caron –**

betreffende de invoering van een begeleid sociaal krediet

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Een toenemend probleem van schuldenlast

Op 31 december 2008 stonden in de Centrale voor kredieten aan particulieren 7.903.687 kredietovereenkomsten en 4.807.023 personen geregistreerd. Dat is een toename met respectievelijk 5,2% en 2,6% op een jaar tijd.

De kredietopeningen¹ maken 46,9% van het totale aantal contracten uit. Zij zijn voor heel wat personen noodzakelijk om te overleven. Meer en meer mensen moeten immers ‘overlevingsschulden’ aangaan, het gaat daarbij om kredieten om aan de basisbehoeften te voldoen. De ontoereikendheid van sommige inkomens en de toegenomen financiële ontoegankelijkheid van basisrechten zoals het recht op gezondheidszorg, op huisvesting, op onderwijs enzovoort kunnen hiervoor als voornaamste oorzaken aangehaald worden.

Die kredietopeningen, die blijven toenemen, hebben vooral voor mensen met bescheiden inkomens vele nadelen. Vijf factoren spelen daarin mee. In de eerste plaats worden kredietopeningen over het algemeen voor onbepaalde duur gesloten. Daarnaast ontbreekt er een vooraf overeengekomen afbetalingsplan, dat ervoor zorgt dat de afbetalingen in het gezinsbudget geïntegreerd worden en waarbij vooraf nagegaan wordt of de inpassingen haalbaar zijn. Ten derde worden er maar al te vaak door kredietverstrekkers, die routinematig beginnen te handelen, hogere kredieten toegekend dan gevraagd of noodzakelijk is. Ten vierde worden deze formules gepromoot met ver-

leidelijke, zelfs agressieve reclame, waardoor er dus vaak gebruik van wordt gemaakt. Ten slotte ligt de kostprijs van kredietopeningen over het algemeen hoger dan bij andere kredieten. Zodra de maximale kredietlijn bereikt is, wordt het dan ook heel moeilijk het aangegane krediet weer aan te zuiveren.

Een lening aangaan is dus niet zonder risico. Steeds meer mensen ondervinden problemen om hun lening af te betalen. Het aantal kredietopeningen dat op 30 juni 2008 met een betalingsachterstand is geregistreerd, is goed voor 220.388 dossiers of een stijging met meer dan bijna 16% op vijf jaar tijd. Die toename is zeer markant, temeer daar bij alle andere vormen van leningen in die periode het aantal betalingsachterstanden is afgenomen.

Mede daardoor hebben steeds meer mensen moeite om aan een krediet te geraken, terwijl dat in bepaalde omstandigheden wel noodzakelijk kan zijn. Bijvoorbeeld om een moeilijke periode te overbruggen of om een dringende aankoop te doen. Het valt tevens te verwachten dat de recente kredietcrisis de banken nog voorzichtiger zal maken bij het toekennen van krediet. Dat lijkt alvast duidelijk te worden uit de cijfers van vorig jaar inzake nieuwe kredietopeningen. We zien immers een groot verschil tussen de eerste drie trimesters en het laatste trimester van 2008. In de periode van januari tot september werden 8,7% meer nieuwe kredieten geregistreerd dan in dezelfde periode van 2007. In de periode van oktober tot december lag dat aantal 8,4% lager.

Om te vermijden dat mensen die een krediet nodig hebben in een negatieve spiraal terechtkomen, of simpelweg niet op een noodzakelijk bancair krediet kunnen rekenen wegens het te hoge risico voor de banken, wordt vaak gepleit voor de oprichting van een vorm van (begeleid) sociaal krediet. We verwijzen bijvoorbeeld naar het verslag van 2005 ‘Armoede uitbannen – Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie’, van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

Begeleide sociale kredieten zijn consumentenkredieten die worden toegekend aan mensen met een bescheiden inkomen. De kredieten hebben de bedoeling die mensen in staat te stellen nuttige aankopen te verrichten, die een meerwaarde opleveren voor het dagelijkse leven. De bedoeling is om mensen of gezinnen die in armoede leven tegen een voorkeurtarief geld te lenen en hen te begeleiden tijdens de terugbetalingsperiode.

¹ De kredietopening is een financiële reserve die voor bepaalde of voor onbepaalde duur door een kredietinstelling ter beschikking wordt gesteld en al dan niet gepaard gaat met de aflevering van een kaart. De intresten moeten steeds periodiek betaald worden. Wat de terugbetaling van het kapitaal betreft, zijn er verschillende formules mogelijk. Zo bestaat er een formule met terugbetaling van het kapitaal naar eigen keuze van de consument, een formule met terugbetaling van het kapitaal door middel van betaling van een vast maandelijks bedrag dat naargelang van de kredietlijn wordt bepaald, en een formule met terugbetaling van het kapitaal volgens een percentage dat afhankelijk van het verschuldigd blijvend saldo wordt bepaald. Vooral alternatieve kredietverstrekkers zoals supermarkten of postorderbedrijven maakten de jongste jaren gebruik van deze kredietvorm om meer klanten te lokken. Sinds begin 2005 hebben echter ook de banken zich volop op deze kredietvorm gestort.

Het voorbeeld in Wallonië

In Wallonië heeft de vzw Osiris-Crédal hieromtrent een proefproject opgestart. Het draagt de naam 'Prêt 5 sur 5' en werd op 1 januari 2003 gelanceerd in samenwerking met de Waalse minister van Sociale Zaken en Gezondheid. Het project dient geplaatst te worden binnen een politiek van preventie van overmatige schulden. Het wil immers kredieten verlenen aan mensen die uitgesloten zijn van een bancaire krediet en die benaderd worden door frauduleuze kredietorganisaties die hoge en gevaarlijke kredieten aanbieden.

Het begeleid sociaal krediet kan beschouwd worden als een preventiemiddel tegen overmatige schuldenlast, in die zin dat erop wordt toegezien door gespecialiseerde sociale diensten en dat het beantwoordt aan een aantal eenvoudige regels waardoor het risico op ontsporingen aanzienlijk wordt beperkt.

Aan de toekenning van een krediet zijn meerdere voorwaarden verbonden:

- de kredietaanvrager moet aangeworven zijn onder statuut artikelen 60 of 61, of over professionele nettoberoepsinkomsten beschikken, na aftrek van de kosten van de huisvesting (huurprijs of hypothecaire vergoeding), lager dan 992 euro voor een alleenstaande en 1353 euro voor wie samenwoont. Aan deze bedragen wordt 176 euro per kind ten laste toegevoegd, met een extra van 176 euro per kind of volwassene met een handicap;
- de aankoop is nuttig en noodzakelijk;
- het verkrijgen van bancaire krediet is moeilijk;
- het gezin kan het krediet terugbetalen;
- een andere, minder dure of meer passende oplossing, is onmogelijk;
- de aanvrager laat zich begeleiden gedurende de periode van terugbetaling.

Het te ontfangen bedrag ligt tussen 500 en 7500 euro. De maximale afbetalingstermijn bedraagt 18 maanden voor een bedrag van 500 euro, 24 maanden voor een bedrag tussen 501 en 2500 euro, 30 maanden voor een bedrag tussen 2501 en 3700 euro, en 36 maanden voor een bedrag tussen 3701 en 7500 euro. Het jaarlijkse kostenpercentage bedraagt 5%.

Het begeleid sociaal krediet werd in 2004 op bescheiden schaal opgestart en behandelde in dat eerste jaar

250 aanvragen waarvan er 56 een positieve evaluatie kregen. Zonder noemenswaardige promotie te voeren, werd dit aantal in 2007 al opgedreven tot 912 dossiers waarvan er 148 goedgekeurd werden.

Het begeleid sociaal krediet is dus geen grootschalig instrument, maar wel een nuttig middel om gericht en selectief mensen te helpen. Het heeft alvast in Wallonië zijn deugdelijkheid bewezen. Uit een evaluatie in 2007 bleek dat 37% van de kredietnemers van mening was dat het begeleid sociaal krediet hun jobkansen had verhoogd (20% had erdoor zelfs vast werk gevonden). Voorts stipte 59% aan dat het krediet hun gezinsleven had verbeterd, vooral op het vlak van mobiliteit, en 49% merkte een verbeterde materiële welvaart. Door de begeleiding bij de terugbetaling waren alle kredietnemers zich goed bewust van de impact hiervan op het gezinsbudget, en slechts 2% van hen ondervond die impact als negatief. Tot slot stelde 69% dat het begeleid sociaal krediet hun algemeen welbevinden had verbeterd. Voor slechts 2% had het moeten afsluiten van een lening een negatief effect op het zelfbeeld.

Een begeleid sociaal krediet kan gelijktijdig om meerdere concrete redenen worden aangevraagd. In 2007 noteerde men 223 redenen, voor 148 dossiers. De belangrijkste zijn: aanschaf van een tweedehandswagen (84), aankoop van elektrische huishoudapparaten (18), aankoop van meubilair (16), betalen van de verkeersbelasting (14), werken in huis (14), autoverzekering (13), het behalen van een rijbewijs (8), en de aankoop van een computer (6).

Het begeleid sociaal krediet wordt in Wallonië beheerd door de coöperatieve vennootschap Crédal. In Vlaanderen zou haar tegenhanger, Hefboom cvba, deze rol kunnen vervullen.

Met dit voorstel van resolutie roepen de ondertekenaars de Vlaamse Regering op om een proefproject rond begeleid sociaal krediet in Vlaanderen en Brussel op te starten.

Els VAN WEERT

Helga STEVENS

Rudi DAEMS

Dirk DE COCK

Bart CARON

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op:

- 1° de noodzaak voor veel mensen om tijdelijk een krediet aan te gaan met het oog op het verbeteren van de arbeidskansen of het inlossen van primaire behoeften;
- 2° de risico's die het aangaan van een krediet voor sociaal zwakkere groepen met zich meebrengt, door gebrek aan begeleiding bij de afbetaling en zeer hoge intrestvoeten;
- 3° het hoge en nog altijd stijgende aantal mensen dat moeilijkheden ondervindt om een krediet af te betalen;
- 4° de terughoudendheid die daardoor bij kredietverstrekkers ontstaat om een krediet toe te kennen, zelfs wanneer dat voor de betrokkene noodzakelijk is;
- 5° de recente internationale kredietcrisis die de verstrekkers van regulier krediet nog meer terughoudend maakt;
- 6° het risico dat mensen daardoor voor hun noodzakelijk krediet aankloppen bij malafide organisaties of personen;

– gelezen:

- 1° het Vlaams actieplan Armoedebestrijding 2005-2009;
- 2° het jaarboek 2008 'Armoede en sociale uitsluiting';
- 3° het verslag 'Armoede uitbannen – Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie' uit 2005, van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting;

- overwegende dat het begeleid sociaal krediet in Wallonië succes kent;
- vraagt de Vlaamse Regering om in Vlaanderen en Brussel een proefproject op te starten met begeleid sociaal krediet.

Els VAN WEERT

Helga STEVENS

Rudi DAEMS

Dirk DE COCK

Bart CARON
